

Anvisningar för utarbetande av program för kontrollundersökningar

Innehåll

1.	Utarbetande av program för kontrollundersökningar.....	2
2.	Kontaktuppgifter och övriga uppgifter.....	4
3.	Anläggningspersonalens kompetens och vattenarbetskort.....	4
4.	Kvaliteten på råvatten eller köpt vatten.....	6
5.	Vattenbehandling och kemikalier som används för behandling.....	6
6.	Blandning, distribution och lagring av vatten (låg- och högreservoarer).....	8
7.	Vattenanvändare.....	8
8.	Kvaliteten på det hushållsvatten som levereras.....	9
9.	Förändringar i hushållsvattnets kvalitet.....	10
10.	Kontroller enligt kommunens tillsynsplan.....	10
11.	Provtagningsplan.....	11
11.1.	Vattenmängd och minimianalysfrekvens.....	16
11.2.	Parameterspecifik kontroll.....	17
11.2.1.	Minskning och ökning av analysfrekvensen.....	18
11.2.2.	Uteslutande av parametrar.....	19
11.2.3.	Tillägg av parametrar.....	22
11.3.	Tidpunkter och platser för provtagning.....	24
11.3.1.	Tidpunkter för provtagning.....	24
11.3.2.	Provtagningsplatser.....	25
11.4.	Egenkontrollens parametrar.....	26
11.5.	Egenkontrollens data för informationsöverföring.....	26
11.6.	Provtagare.....	27
11.7.	Undersökningsresultat.....	27
12.	Undantag från de kemiska kvalitetskraven.....	27
13.	Störningssituationer.....	28
14.	Information.....	30
14.1.	Regelbunden information.....	30
14.2.	Störningssituationer.....	32
14.3.	Avvikelse från kvalitetsmålen.....	33
15.	Datum och underskrifter.....	34
	BILAGOR.....	35

1. Utarbetande av program för kontrollundersökningar

Med hjälp av mallen för programmet för kontrollundersökningar (Wordfilen) och den bifogade mallen för provtagningsplanen (Excellifilen) kan man göra upp ett program för kontrollundersökningar som uppfyller kraven i social- och hälsovårdsministeriets förordning 1352/2015 om kvaliteten på hushållsvatten och övervakning av den samt riskhanteringen i fråga om byggnaders vatteninstallationer (nedan hushållsvattenförordningen). Riskhanteringsplanen och planen för egenkontroll som ingår i den ska vara uppdaterade innan programmet för kontrollundersökningar kan utarbetas. De bifogas till programmet för kontrollundersökningar.

Exempeltexterna i mallen för programmet för kontrollundersökningar kan tas bort och utnyttjas och nödvändiga meningar kan läggas till i mallen. De ställen i mallen som **ska fyllas i har skrivits med fet stil**. Vid utarbetandet av programmet för kontrollundersökningar kan man utnyttja befintliga planer, såsom riskhanteringsplanen och anläggningens beredskapsplan för störningssituationer.

Mallen för provtagningsplanen heter "Provtagningsplan för myndighetsövervakning och egenkontroll" och den innehåller fyra flikar (flikerna "myndighets övervakningens parametrar", fliken "egenkontrollens parametrar", fliken "egenkontrollens data för informationsöverföring" och fliken "tidpunkter"). På fliken "myndighets övervakningens parametrar" anges för varje parameter minimifrekvensen för provtagning enligt hushållsvattenförordningen, en anpassad provtagningsfrekvens och en motivering till anpassningen. På fliken "egenkontrollens parametrar" anges de resultat som lagras för vattenverkets eget bruk, de råvattenparametrar som väljs ut riskbaserat och lagras i miljöförvaltningens datasystem samt motiveringarna. På fliken "egenkontrollens data för informationsöverföring" anges de information som behövs för överföring av råvattenresultat från egenkontrollen. På fliken "tidpunkter" anges tidpunkter och platser för provtagning.

Uppgifter som ska ingå i riskhanteringsplanen och planen för egenkontroll har strukits från den uppdaterade mallen för programmet för kontrollundersökningar med undantag för uppföljningsinformation om egenkontrollparameter. Det rekommenderas att den riskhanteringsplan som avses i 6 § 2 mom. 4 punkten i hushållsvattenförordningen utarbetas med ett WSP-webbverktyg. För små vattenverk har en [Excel-baserad mall för riskhanteringsplan](#) tagits fram, ifall WSP-

verktyget inte anses lämpligt för de egna behoven. Övriga uppgifter som riskhanteringsplanen förutsätter och som inte kan utarbetas med WSP-verktyget presenteras på annat sätt i bilagorna. Riskhanteringsplanen innehåller uppgifter om bl.a. tillrinningsområdet, vattenbehandlingskemikalier och materialen i sådana produkter som används i vattenproduktionskedjan och som kommer i kontakt med hushållsvatten eller vatten som framställs till hushållsvatten. Därför behöver dessa inte upprepas i programmet för kontrollundersökningar. Den plan för egenkontroll som ska ingå i programmet för kontrollundersökningar enligt 3 § 1 mom. 11 punkten i Statsrådets förordning om riskhantering och egenkontroll inom produktionskedjan för hushållsvatten (7/2023, nedan riskhanteringsförordningen) kan presenteras som ett eget dokument.

Säkerheten ska beaktas när programmet för kontrollundersökningar lämnas in. Den kan skickas elektroniskt till en annan myndighet till exempel med krypterad e-post eller via säkerhetsklassificerade funktionsbrevlådor. Programmet för kontrollundersökningar ska inte innehålla sådan information om anläggningens säkerhet som utomstående lätt kan få kännedom om och använda för att skada anläggningens verksamhet. Uppgifterna i programmet för kontrollundersökningar kan presenteras i bilagorna, vilket gör det enklare att uppdatera uppgifterna och/eller så kan bilagorna markeras som sekretessbelagda. Programmet för kontrollundersökningar och förslaget till programmet kan innehålla uppgifter som enligt offentlighetslagen (621/1999) är sekretessbelagda. Särskilt 3 § 4, 7, 8 och 9 punkten i statsrådets riskhanteringsförordning kan innehålla uppgifter som ska klassificeras som sekretessbelagda enligt 24 § 1 mom. 7, 8, 17 eller 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen). När handlingarna behandlas (inkl. distribution och förvaring) ska särskilt 22 § 2 mom. i offentlighetslagen beaktas: "En sekretessbelagd myndighetshandling eller en kopia eller utskrift av en sådan handling får inte företes för eller lämnas ut till utomstående eller med hjälp av en teknisk anslutning eller på något annat sätt företes för eller lämnas ut till utomstående."

Om man i sammandraget över personalens kompetens och vattenarbetskorten presenterar personuppgifter eller om det finns kopior av vattenarbetskorten i bilagan, är det bra att utreda begränsningarna som gäller skyddet av personuppgifter och markera bilagan som sekretessbelagd.

I denna anvisning för utarbetande av programmet för kontrollundersökningar har *direkta citat från bestämmelserna markerats med kursiv stil*.

2. Kontaktuppgifter och övriga uppgifter

Ange kontaktuppgifter och andra nödvändiga uppgifter om:

- Anläggningen som levererar hushållsvatten och vattendistributionsområdet/-områdena som programmet för kontrollundersökningar gäller
- Nyckelpersoner som arbetar på anläggningen
- Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten
- Laboratoriet
- Anläggning som säljer vatten till vattendistributionsområdet
- Anläggning till vars vattendistributionsområde vatten levereras

Kontaktuppgifterna kan också anges i bilagorna till programmet för kontrollundersökningar. Om möjligt, ange även kontaktuppgifter som kan användas utanför tjänstetid.

Hälsoskyddslagen 49 a § 5 mom.

Ett godkänt laboratorium ska utan dröjsmål underrätta uppdragsgivaren om undersökningsresultat som tyder på en sanitär olägenhet och sända de mikrobstammar som isolerats från provet till Institutet för hälsa och välfärd.

3. Anläggningspersonalens kompetens och vattenarbetskort

Beskriv på vilket sätt anläggningen säkerställer personalens kompetens. Redogör för kompetensen samt den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetens (vattenarbetskort) hos de personer vid anläggningen som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet. Anläggningen som levererar hushållsvatten ska ha tillräcklig sakkunskap, erfarenhet och utbildning för att upprätthålla hela verksamheten vid anläggningen. Vid behov kan en del av kompetensen skaffas som köpta tjänster. Verksamhetsutövaren ska föra bok över vattenarbetskorten för dem som arbetar vid anläggningen och på begäran visa uppgifterna för hälsoskyddsmyndigheten. Anläggningen ska se till att även vikarier har tillräcklig sakkunskap,

erfarenhet och utbildning. Anläggningen kan ha praktikanter som inte kräver vattenarbetskort. Då har de tillgång till en person som har ett vattenarbetskort och som har tillräcklig erfarenhet och introduktion i uppgifterna.

Hälsoskyddsförordningen 8 § 1 mom.

Av en i 18 § i hälsoskyddslagen avsedd ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten ska åtminstone följande uppgifter framgå:

11) en redogörelse för kompetensen och den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetens som avses i 20 b § i hälsoskyddslagen hos de personer som arbetar vid anläggningen och som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet

Hälsoskyddslagen 20 b § 1 mom.

Verksamhetsutövaren ska på egen bekostnad sörja för att den som utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet i en anläggning som levererar hushållsvatten har ett av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården utfärdat intyg över anläggningsteknisk och hushållsvattenhygienisk kompetens. Intyget utfärdas till personer som med godkänt resultat genomgått ett test som bedömer den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetensen. Intyget gäller i fem år.

Social- och hälsovårdsministeriets förordning 1351/2006 2 §

Personer som i anläggningen utför åtgärder som påverkar hushållsvattnets kvalitet måste ha tillräckliga grundläggande kunskaper om vattenförsörjning, vattenmikrobiologi och vattenkemi, teknik för rening av hushållsvatten, vattenledningsnätens hygien, personlig hygien, driftsövervakning av hushållsvattnet och lagstiftningen om kvaliteten på hushållsvatten.

Verksamhetsidkaren skall föra bok över den anläggningstekniska och hushållsvattenhygieniska kompetensen hos dem som arbetar vid anläggningen och på begäran visa dessa uppgifter för den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.

4. Kvaliteten på råvatten eller köpt vatten

Ange mängden vatten som får tas enligt vattenlagen och bifoga en kopia av tillståndet för uttag av vatten.

Berätta vilken typ av råvatten som har använts i beredningen av hushållsvattnet som levereras till vattendistributionsområdet.

Ange uppgifter om råvattnets kvalitet och mängd, beskrivning av årstidsvariationer (t.ex. variationer i vattenavgivningskapacitet) och typiska problem i råvattnets tillrinningsområde (t.ex. radon, fluorid, arsenik, järn, mangan). Beskriv råvattnets kvalitet och dess egenskaper som kan påverka hushållsvattnets hygieniska kvalitet eller användbarhet.

Beskriv kvaliteten på det vattnet som köps och särskilt de egenskaper som kan påverka hushållsvattnets hygieniska kvalitet eller användbarhet (såsom lågt pH, mangan- och järnhalter).

Hälsoskyddsförordningen 8 § 1 mom.

Av en i 18 § i hälsoskyddslagen avsedd ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten ska åtminstone följande uppgifter framgå:

5) en kopia av det tillstånd för uttag av vatten som avses i 3 kap. 3 § i vattenlagen (587/2011),

6) namnet på det grundvattenområde eller den ytvattenförekomst som används för anskaffning av råvatten och den kod för området eller förekomsten som antecknats i det datasystem för miljövärdsinformation som avses i 222 § i miljöskyddslagen,

7) råvattenkvaliteten, som kan påverka hushållsvattnets hygieniska kvalitet eller användbarhet,

8) kvaliteten på det vatten som köps och kontaktuppgifterna för den anläggning som säljer vattnet, om vatten köps,

5. Vattenbehandling och kemikalier som används för behandling

I mallen för programmet för kontrollundersökningar beskrivs på allmän nivå den vattenbehandlingsprocess som utförs och de kemikalier som använts vid vattenbehandlingsanläggningen samt ges en kort beskrivning av vattendistributionen. Närmare beskrivningar ges i den bifogade riskhanteringsplanen.

För desinfektion av hushållsvatten får man endast använda sådana verksamma ämnen som tillåts i biocidförordningen och senare endast preparat som godkänts av Tukes. Vid behov kan du be Tukes rådgivningstjänst om mer information om desinfektionsmedel för vatten, <https://tukes.fi/sv/e-tjanster/kemikalieradgivning-for-foretag>.

Hälsoskyddsförordningen 8 § 1 mom.

Av en i 18 § i hälsoskyddslagen avsedd ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten ska åtminstone följande uppgifter framgå:

9) vattenbehandlingen och de kemikalier som används i den,

Hälsoskyddslagen 17 § 2 mom.

Installationer för uttag, behandling, lagring eller distribution av vatten ska planeras, förläggas, byggas och av innehavaren skötas så att hushållsvattnet och det varma bruksvattnet uppfyller de krav som föreskrivs.

Hälsoskyddslagen 17 b § 6 mom.

Bestämmelser om godkännande av desinfektionsmedel som används för behandling av vatten finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) [nr 528/2012](#) om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, samt i kemikalielagen [\(599/2013\)](#).

Hushållsvattenförordningen 20 § 1, 2 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska säkerställa att den hantering av vatten som används för framställning av hushållsvatten är ändamålsenlig och tillräckligt effektiv med hänsyn till råvattnets kvalitet.

De ämnen som används för hanteringen av hushållsvatten ska uppfylla åtminstone kraven i SFS-EN-standarderna. Om det inte finns en fastställd standard för ett ämne, ska det uppfylla motsvarande krav som ämnen för vilka en standard är fastställd. När en vattenbehandlingskemikalies lämplighet för sitt användningsändamål bedöms, ska kvaliteten på det vatten som behandlas samt kemikaliens orenheter och den behövliga doseringen beaktas.

6. Blandning, distribution och lagring av vatten (låg- och högreservoarer)

Hälsoskyddslagen 16 a § 1 mom.

[I denna lag avses med] 4) vattendistributionsområde ett sådant enhetligt område av ett distributionsnät för hushållsvatten där kvaliteten på hushållsvattnet är i stort sett enhetlig och där en enda anläggning som levererar hushållsvatten svarar för distributionen av hushållsvatten, samt sådana hushåll, livsmedelslokaler samt verksamhetsutövare med offentlig eller kommersiell verksamhet som använder hushållsvatten som tas med vattenanvändarens egna anordningar,

Miljöministeriets förordning om byggnaders vatten- och avloppsinstallationer 5 §

Vatteninstallationer som är kopplade till ett vattentjänstverks nät får inte vara i direkt kontakt med andra vatteninstallationer, avloppsinstallationer eller specialvatteninstallationer som får sitt vatten från andra vattenkällor.

Produkter som används i vatteninstallationerna ska vara lämpliga för ledning av hushållsvatten och bestå av ett material, eller en kombination av material, som godkänts i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten. Produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten från vatteninstallationer får inte orsaka sanitära olägenheter och inte heller ha en negativ inverkan på vattnets färg, lukt eller smak, främja mikrobiell tillväxt eller läcka föroreningar till vattnet i högre grad än vad som angetts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/2184 om kvaliteten på dricksvatten. Bestämmelser om kraven på kemikalier, material och produkter som kommer i kontakt med hushållsvatten finns i 17 b § i hälsoskyddslagen och i de bestämmelser som utfärdats med stöd av den. (9.1.2023/62)

Vatteninstallationerna ska vara utformade för att hindra återsugning av vatten och risk för förorening orsakad av intrång av vätskor och gaser. Om vattenledningen är belägen i mark som är förorenad, eller om det föreligger risk för förorening, ska diffusionstäta rörmaterial användas.

7. Vattenanvändare

Ange en uppskattning av det genomsnittliga och maximala antalet vattenanvändare per år samt variationen i antalet vattenanvändare under olika årstider.

Minimianalysfrekvensen kan jämkas genom en uppskattning av antalet användare när en betydande del av det vatten som levereras inom vattendistributionsområdet används för ett sådant ändamål (t.ex. bevattningsvatten, djurskötsel) eller som råvatten för sådana företag vars kvalitet inte regleras med stöd av hushållsvattenförordningen. Mängden vatten som anläggningen levererar behandlas i avsnitt 3.7.4.1 i del I av tillämpningsanvisningen om bestämmelserna om hushållsvatten.

Hälsoskyddsförordningen 8 § 1 mom.

Av en i 18 § i hälsoskyddslagen avsedd ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten ska åtminstone följande uppgifter framgå:

4) för varje vattendistributionsområde genomsnittligt och maximalt årligt antal hushållsvattenanvändare i vattendistributionsområdena samt användarantalets variationer under olika årstider,

8. Kvaliteten på det hushållsvatten som levereras

Beskriv om hushållsvattnet uppfyller kvalitetskraven och kvalitetsmålen samt hur kvaliteten och kvalitetskontrollen utvecklas.

Hälsoskyddsförordningen 8 § 1 mom.

Av en i 18 § i hälsoskyddslagen avsedd ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten ska åtminstone följande uppgifter framgå:

10) kvaliteten på det vatten som levereras för att användas som hushållsvatten

Hushållsvattenförordningen 4 § 1, 3 mom.

Hushållsvatten får inte innehålla mikroorganismer, parasiter eller något ämne i sådana mängder eller koncentrationer att de kan medföra sanitära olägenheter enligt 1 § 2 mom. i hälsoskyddslagen. Hushållsvatten ska uppfylla kvalitetskraven i tabellerna 1–3 i bilaga I.

Hushållsvatten ska också i övrigt vara användbart för sitt användningsändamål. Det får inte framkalla skadlig korrosion eller skadliga fällningar i vattendistributionsnätet, byggnadens vatteninstallationer eller i apparater som förbrukar hushållsvatten. Bestämmelser om de kvalitetsmål för hushållsvatten som grundar sig på användbarhet finns i tabellerna 3 och 4 i bilaga I.

9. Förändringar i hushållsvattnets kvalitet

Det är bra om anläggningen bevarar resultaten av hushållsvattnets kvalitet under en lång tid så att den kan följa upp den långsiktiga utvecklingen av kvaliteten. Information om parametrarnas koncentrationer och utveckling behövs också för riskbedömningen och fastställandet av analysfrekvensen. Enligt bilaga II avsnitt 6 i hushållsvattenförordningen behövs det information om variationerna i parametrarnas koncentration och långsiktiga trend för att minska myndighetsövervakningens analysfrekvens. Baserat på en långvarig uppföljning och riskbedömning kan parametrarnas analysfrekvens minskas och parametrar kan ibland till och med uteslutas från myndighetsövervakningen. Anläggningen lägger fram ett förslag om ändring av parametrarnas analysfrekvens och om parametrar som ska läggas till i eller uteslutas från provtagningsplanen för programmet för kontrollundersökningar.

Resultaten av myndighetsövervakningen sparas i det riksomfattande datasystemet Vati som den kommunala hälsoskyddsmyndigheten använder. Äldre resultat finns i Laari-arkivet i Vati eller i andra myndighetsregister.

Hälsoskyddsförordningen 8 § 1 mom.

Av en i 18 § i hälsoskyddslagen avsedd ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten ska åtminstone följande uppgifter framgå:

10) kvaliteten på det vatten som levereras för att användas som hushållsvatten

10. Kontroller enligt kommunens tillsynsplan

Med en kontroll enligt kommunens tillsynsplan avses kontroll av vattendistributionsområdet för en anläggning som levererar hushållsvatten eller verksamheten vid ett partivattenverk. Kontrollfrekvensen för vattendistributionsområdena kan fastställas utifrån en riskbedömning och den kan vara olika inom olika vattendistributionsområden för anläggningen som levererar hushållsvatten. Riskhanteringsplanen underlättar bedömningen av kontrollfrekvensen. Många saker, till exempel om ansökan om verksamhet och beslutet om godkännande av den, beredskapsplanen för störningssituationer och personalens vattenarbetskort, kan gälla alla vattendistributionsområden för anläggningen som levererar hushållsvatten. Vid kontrollen granskas

bland annat riskhanteringsplanens aktualitet, utvecklingen av hushållsvattnets kvalitet och egenkontrollen. Det huvudsakliga innehållet i kontrollerna beskrivs i den kommunala hälsoskyddsmyndighetens tillsynsplan.

Hälsoskyddslagen 6 § 2, 3 mom.

Kommunen ska för den regelbundna tillsynen utarbeta och godkänna en tillsynsplan för hälsoskyddet (kommunal tillsynsplan). Tillsynen ska vara av hög kvalitet, vara riskbaserad och förebygga sanitära olägenheter.

Den kommunala tillsynsplanen ska beakta det tillsynsprogram som avses i 4 a § i enlighet med de lokala behoven. Tillsynsplanen ska ses över vid behov.

11. Provtagningsplan

Hur man utarbetar en provtagningsplan:

- 1) Utred vattenmängden som levereras till vattendistributionsområdet eller används där och myndighetsövervakningens **minimianalysfrekvens** enligt tabell 4 i bilaga II till hushållsvattenförordningen.
- 2) Utred **parameterspecifikt** om analysfrekvensen för parametern kan minskas eller ökas eller om parametern kan uteslutas baserat på riskbedömningen och kraven i hushållsvattenförordningen (kapitel 11.2). Parametrar som utifrån riskbedömningen anses nödvändiga läggs till i övervakningen. Förändringar i analysfrekvensen och tillagda parametrar ska motiveras.
- 3) Planera **provtagningsplatserna** på en karta som också visar vattennätet. Beakta vid planeringen av provtagningsplatserna att prover förutom från vattenanvändarens kran på vissa villkor kan tas även från råvatten, utgående vatten och annat ledningsvatten.
- 4) Gör upp en tabell där **provtagningsstidpunkterna** för begränsad kontroll och utvidgad kontroll antecknas. Provtagningsstidpunkterna ska upprättas för följande sexårsperiod.

Mallen för provtagningsplanen heter "Provtagningsplan för myndighetsövervakning och egenkontroll" och den innehåller fyra flikar

(fliken "myndighets övervakningens parametrar", fliken "egenkontrollens parametrar", fliken "egenkontrollens data för informationsöverföring" och fliken "tidpunkter"). På fliken "myndighets övervakningens parametrar" anges för varje parameter minimifrekvensen för provtagning enligt hushållsvattenförordningen, en anpassad provtagningsfrekvens och en motivering till anpassningen. Dessutom anges provtagningsplatsen med bokstäver: H för användarens kran, V för vattendistributionsnätvatten, L för vatten som lämnar nätet, R för råvatten (inkl. obehandlat vatten som kommer till anläggningen) och A för uppskattad mängd. På fliken "tidpunkter" anges tidpunkter och platser för provtagning.

Tabell 1. Tabellen innehåller de parametrar som nämns i hushållsvattenförordningen och det anges med bokstäver varifrån man kan ta prover för att analysera parametern i fråga. K) Vattenanvändarens kran, dvs. punkten där kraven ska vara uppfyllda, V) Vattendistributionsnätet, U) Utgående vatten, R) Råvatten, B) Bedöms genom kalkylering.

Parameter	Utvidgad kontroll	Begränsad kontroll
Mikrobiologiska parametrar		
<i>Escherichia coli</i>	K	K
Koliforma bakterier	K	K
Intestinala enterokocker	K	K
Antal kolonier 22 °C	K	K
Kemiska kvalitetskrav		
Parametrar som huvudsakligen härrör från råvatten		
Arsenik	K/V/U/R	
Bensen	K/V/U/R	
Bor	K/V/U/R	
1,2-diklorethan	K/V/U/R	
Kviksilver	K/V/U/R	
Fluorid	K/V/U/R	
Nitrat	K/V/U/R	
Nitrit, utgående vatten	U*	
Selen	K/V/U/R	
Cyanider	K/V/U/R	
Tetrakloreten och trikloreten totalt	K/V/U/R	

Parameter	Utvidgad kontroll	Begränsad kontroll
Pesticider	K/V/U/R	
Pesticider totalt	K/V/U/R	
Uran	K/V/U/R	
Mikrocystin-LR	K/V/U/R	
Summan av PFAS-ämnen	K/V/U/R	
Biprodukter av desinfektion		
Bromat	K/V/U	
Klorat	K/V/U	
Klorit	K/V/U	
Trihalometaner totalt	K/V/U	
Parametrar som huvudsakligen härrör från vattenbehandlingskemikalier och nätmaterial		
pH		
Akrylamid	B/K	
Epiklorhydrin	B/K	
Vinylklorid	B/K	
Polycykliska aromatiska kolväten	K	
Bens(a)pyren	K	
Parametrar som byggnadens vatteninstallation kan inverka på i betydande utsträckning		
Antimon	K	
Bisfenol A	K	
Kadmium	K	
Krom	K	
Koppar	K	
Bly	K	
Nickel	K	
Nitrit	K*/U*	K**
Kvalitetsmål för hushållsvatten		

Parameter	Utvidgad kontroll	Begränsad kontroll
Mikrobiologiska parametrar som undersöks utifrån riskbedömningen		
<i>Clostridium perfringens</i> , inklusive sporer	K/V/U	
Parametrar som påverkar vattnets aggressivitet		
pH	K/V/U	K/V/U
Klorid	K/V/U	
Sulfat	K/V/U	
Konduktivitet	K/V/U	K/V/U
Andra parametrar som kan påverkas betydligt av vattenbehandlingen		
Aluminium	K/V/U	K/V/U
Ammonium (NH ⁴⁺)	K/V/U	K/V/U
Natrium	K/V/U	
Parametrar som byggnadens vatteninstallation kan inverka på i betydande utsträckning		
Koliforma bakterier	K	K
Antal kolonier (22 °C)	K	K
Totalt organiskt kol (TOC)	K	
Lukt och smak	K	K
Färg	K	K
Grumlighet	K	K
Temperatur	K	K
Oxiderbarhet (COD _{Mn} -O ₂)	K	
Mangan	K	K
Järn	K	K
Parametrar som ska undersökas för informationen till vattenanvändarna ***		
Kalium	K/V/U	
Kalcium	K/V/U	
Magnesium	K/V/U	

Parameter	Utvidgad kontroll	Begränsad kontroll
Hårdhet	K/V/U	
Kvalitetskrav som gäller radioaktivitet		
Radon	U****/(K*****)	
Tritium	U****/K/V/R	
Indikativ dos	U**** och B	

* Gränsvärdet för nitrit i vatten från en vattenbehandlingsanläggning är 0,10 mg/l. Nitrathalten/50 + nitrithalten/3 får inte överstiga värdet 1. Proverna ska undersökas från både utgående vatten och vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda.

** Undersöks om kloramin används vid desinfektion av vattnet.

*** Inget maximivärde har fastställts för parametrar som ska undersökas för informationen till vattenanvändarna, och på dem tillämpas inte minimianalysfrekvensen enligt tabell 4 i bilaga II till hushållsvattenförordningen. Parametrarna bör undersökas minst en gång per sex år.

**** STUK rekommenderar att prover tas från utgående vatten.

***** Om den aktiva koncentrationen av radon vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda är större än 100 Bq/l, ska koncentrationen undersökas i råvatten eller vatten som utgår från vattenbehandlingsanläggningen.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten lägger in provtagningsplanen under fliken Provtagningsplan i datasystemet Vati för att de parameterspecifika provtagningsfrekvenserna ska överföras till tjänsten vesi.fi.

Parametrarna som undersöks i den regelbundna myndighetsövervakningen och deras analysfrekvens påverkas förutom av vattenmängden som levereras till vattendistributionsområdet även av råvattnets kvalitet, vattenbehandlingen, distributionsnätets egenskaper, riskhanteringsplanen för vattenproduktionskedjan och egenkontrollen vid anläggningen som levererar hushållsvatten. När provtagningsplanen utarbetas beaktas riskhanteringsplanens observationer och egenkontroll samt erfarenheterna från tidigare program för kontrollundersökningar.

11.1. Vattenmängd och minimianalysfrekvens

Hälsoskyddsförordningen 8 § 1 mom.

Av en i 18 § i hälsoskyddslagen avsedd ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten ska åtminstone följande uppgifter framgå:

3) för varje vattendistributionsområde genomsnittlig och maximal årlig mängd hushållsvatten som dagligen levereras till anläggningens vattendistributionsområden samt vattenmängdens variationer under olika årstider,

Hushållsvattenförordningen, Bilaga II, Tabell 4, Anmärkningar

1) Med vattenmängd avses den mängd vatten som levereras till ett vattendistributionsområde per dygn eller som används inom vattendistributionsområdet per dygn. I stället för vattenmängden kan antalet vattenanvändare som bor inom vattendistributionsområdet användas. Den dagliga vattenförbrukningen per person motsvarar då 200 liter.

Baserat på den årliga genomsnittliga mängden hushållsvatten anges minimianalysfrekvensen för begränsad kontroll och utvidgad kontroll enligt hushållsvattenförordningen (Bilaga II, tabell 4).

Vattenmängden för vattendistributionsområdena kan anses vara det genomsnittliga dygnsflödet under föregående kalenderår (tillämpningsanvisning om bestämmelserna om hushållsvatten, del I, kapitel 3.7.4.1). Hushållsvatten som läcker ut i marken från vattennätet och används för spolning av vattennätet (ofakturerat vatten) når inte användarna och kan dras av från den vattenmängd som levereras till vattendistributionsområdet när minimianalysfrekvensen fastställs. Vatten som inte används av människor (bevattningsvatten inom jordbruket, processvatten inom industrin) kan också dras av från vattenmängden. Om vatten från ett vattendistributionsområde säljs till en annan anläggning som levererar hushållsvatten, fastställs minimianalysfrekvensen enligt den vattenmängd som levereras till vattendistributionsområdets egna användare (tillämpningsanvisning om bestämmelserna om hushållsvatten, del I, avsnitt 3.7.4.2). Det är också bra att utreda särdragen i områdets vattenanvändning, till exempel betydande vattenförbrukning under säsonger.

Analysfrekvensen kan jämkas genom en uppskattning av antalet användare när en betydande del av det vatten som levereras inom

vattendistributionsområdet används för ett sådant ändamål (t.ex. be-
vattningsvatten, djurskötsel) eller som råvatten för sådana företag
vars kvalitet inte regleras med stöd av hushållsvattenförordningen.
Enligt anmärkning 1 i tabell 4 i bilaga II till hushållsvattenförord-
ningen kan man vid fastställandet av minimianalysfrekvensen i stäl-
let för vattenmängden använda antalet invånare som bor inom vat-
tendistributionsområdet. Den dagliga vattenförbrukningen per person
beräknas då till 200 liter. Jämknings jänte motiveringar ska beskri-
vas i programmet för kontrollundersökningar. Information om vatten
som inte betraktas som hushållsvatten finns avsnitt 2.1.2 i del I av
tillämpningsanvisningen om bestämmelserna om hushållsvatten.

Anläggningen ska årligen följa upp den levererade och fakturerade
vattenmängden och uppföljningen kan presenteras till exempel i en
bilaga eller i datanätet. Bestämmelser om de uppgifter som ska läm-
nas till kunden finns i statsrådets förordning om informationssyste-
met för vattentjänster och upplysningsplikten 6/2023.

11.2. Parameterspecifik kontroll

Anläggningen kan föreslå att analysfrekvensen för de parametrar
som nämns i hushållsvattenförordningen minskas eller ökas, att pa-
rametrar utesluts och att andra parametrar än de som nämns i hus-
hållsvattenförordningen läggs till i myndighetsövervakningen. Försla-
get ska motiveras och ges när anläggningen lämnar sitt förslag om
provtagningsplan för myndighetsövervakningen till hälsoskyddsmyn-
digheten. Även myndigheten kan ta initiativ till att ändra analysfre-
kvensen för en parameter och lägga till eller utesluta parametrar när
myndigheten granskar verksamhetsutövarens förslag. Ändringar i
myndighetsövervakningen som avviker från tabell 4 i bilaga II till hus-
hållsvattenförordningen ska alltid motiveras parametervis.

Analysfrekvensen för *Escherichia coli*, intestinala enterokocker och
koliforma bakterier ska alltid vara åtminstone den som anges i tabell
4 i bilaga II till hushållsvattenförordningen. Analysfrekvensen för ra-
dioaktiviteten ska åtminstone motsvara tabellen i förordningen i fråga
om de parametrar som man har börjat avlägsna med vattenbehand-
lingen. Mikrobiologiska parametrar kan inte uteslutas från myndig-
hetsövervakningen.

En parametervis justering av analysfrekvensen samt uteslutning och
tillägg av parametrar jämte motiveringar kan göras till exempel på
fliken "myndighets övervakningens parametrar" i Excel-dokumentet

Provtagningsplan (Bilaga 1 till Mall för program för kontrollundersökningar) eller skriftligt i programmet för kontrollundersökningar. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska överföra provtagningsplanen till fliken NOS i Vati. Då överförs analysfrekvensen för de parametrar som undersöks i myndighetsövervakningen till tjänsten Vesi.fi.

11.2.1. Minskning och ökning av analysfrekvensen

Bilaga II till hushållsvattenförordningen, 6 Minskning av myndighetsövervakningens analysfrekvens

Analysfrekvensen för Escherichia coli -bakterien, koliforma bakterier och intestinala enterokocker i hushållsvatten som levereras ska alltid vara åtminstone den som anges i tabell 4.

Antalet undersökningar av radioaktiviteten i hushållsvatten får inte minskas om man har börjat behandla vattnet för att minska de radioaktiva ämnernas aktivitetskoncentrationer i det.

Analysfrekvensen för alla andra parametrar kan minskas på grundval av den riskhantering som avses i 19 och 19 a § i hälsoskyddslagen, om

- a) undersökningsplatsen bestäms enligt parameterns ursprung så att värdet på parametern inte försvagas i vattenproduktionskedjan efter provtagningsplatsen,*
- b) analysfrekvensen bestäms genom beaktande av variationen av parameterns koncentration och den långsiktiga trenden,*
- c) undersökningsresultat som representerar hela vattendistributionsområdet med minst tre års regelbundna intervall är under 60 procent av parameterns gränsvärde, och*
- d) det genom riskbedömning kan visas att ingen förutsebar faktor rimligtvis kan förväntas försämra hushållsvattnets kvalitet.*

Analysfrekvensen för parametrarna (förutom Escherichia coli-bakterien, intestinala enterokocker och koliforma bakterier och radioaktiva ämnen vars aktivitetskoncentration man har börjat sänka genom behandling) kan minskas utifrån resultaten av riskbedömningen från den frekvens som anges i tabell 4 i bilaga II till hushållsvattenförordningen, om vart och ett av påståendena i punkterna a, b, c och d nedan stämmer:

- a) Undersökningsplatsen bestäms enligt parameterns ursprung så att värdet på parametern inte försvagas i vattendistributionskedjan efter provtagningsplatsen. Detta förverkligas när provtagningsplatsen uppfyller kraven i tabellerna i bilaga I till hushållsvattenförordningen. Anmärkningarna om provtagningen och platsen har markerats med bokstäver i tabellerna 2 och 4 i bilaga I till hushållsvattenförordningen och i Tabell 1 i detta malldokument.
- b) Analysfrekvensen bestäms genom beaktande av variationen av parameterns koncentration under minst tre år och den långsiktiga trenden. Det ska finnas tillräckligt med resultat från olika delar av vattendistributionsområdet under olika årstider. Resultaten måste vara från en längre tidsperiod än tre år för att man ska känna till trenden för parameterns koncentration från en längre tidsperiod.
- c) Undersökningsresultat som representerar hela vattendistributionsområdet med minst tre års regelbundna intervall är under 60 procent av parameterns gränsvärde, och
- d) Det kan genom riskbedömning visas att ingen förutsebar faktor rimligtvis kan förväntas försämra hushållsvattnets kvalitet.

Vid minskning av analysfrekvensen kan även resultaten från det föregående programmet för kontrollundersökningar beaktas, om provtagningen och analysen av proverna av parametern i fråga har genomförts i enlighet med kraven i den då gällande hushållsvattenförordningen.

11.2.2. Uteslutande av parametrar

Bilaga II till hushållsvattenförordningen, 7 Uteslutande av parametrar från myndighetsövervakningen

Mikrobiologiska parametrar kan inte uteslutas från myndighetsövervakningen.

En annan parameter än mikrobiologisk parameter kan uteslutas från myndighetsövervakningen, om

- a) *undersökningsresultat som representerar hela vattendistributionsområdet med minst tre års regelbundna intervall är under 30 procent av parameterns gränsvärde,*

- b) utslutandet baserar sig på en riskbedömning där resultaten från övervakningen av råvatten har beaktats och på grundval av vilka kontrollmetoder för att förebygga förorening av vattnet fastställts, och*
- c) det genom riskbedömning kan visas att ingen förutsebar faktor rimligtvis kan förväntas försämra hushållsvattnets kvalitet.*

Pesticider behöver inte undersökas, om de inte använts inom tillrinningsområdet för uttagpunkten. Endast sådana pesticider som sannolikt finns i vatten inom vattendistributionsområdet som är föremål för övervakningen behöver undersökas.

Oxiderbarheten behöver inte mätas om TOC analyseras. TOC-halten behöver inte mätas om oxiderbarheten mäts och den vattenmängd som levereras till vattendistributionsområdet eller som används inom vattendistributionsområdet understiger 10 000 kubikmeter per dygn.

I fråga om radioaktivitetsundersökningar

- a) behöver tritium inte mätas, om det inom tillrinningsområdet för uttagpunkten inte finns någon tritiumkälla som orsakats av människors verksamhet och det på basis av Strålsäkerhetscentralens utredningar kan visas att gränsvärdet inte överskrids. Strålsäkerhetscentralen övervakar den aktiva koncentrationen av tritium i hushållsvatten genom det riksomfattande programmet för övervakning av strålmiljön.*
- b) behöver nivån på den indikativa dosen inte fastställas,*
 - 1. om det råvatten som bereds som hushållsvatten härstammar enbart från ytvattenförekomst,*
 - 2. om det i fråga om radionuklider av naturligt ursprung, på basis av Strålsäkerhetscentralens utredningar, kan visas att gränsvärdet 0,10 mSv/år inte kan överskridas,*
 - 3. om det på basis av de undersökningar som anges i avsnitt 3.1 i bilaga III kan antas att en indikativ dos inte överstiger gränsvärdet 0,10 mSv/år och det enligt kännedom inte i vattnet förekommer sådana radionuklider på grund av vilka den indikativa dosen sannolikt överstiger gränsvärdet,*

- c) *behöver den aktiva koncentrationen av radon inte mätas om det vatten som bereds som hushållsvatten härstammar enbart från ytvattenförekomst.*

En annan parameter än mikrobiologisk parameter kan uteslutas från myndighetsövervakningen, om vart och ett av påståendena nedan i punkterna a, b och c stämmer:

- a) Undersökningens resultat som representerar hela vattendistributionsområdet med minst tre års regelbundna intervall är under 30 procent av parameterns gränsvärde.
- b) Uteslutandet grundar sig på en riskbedömning där man har beaktat resultaten från uppföljningen av råvattnet och utifrån vilken man har fastställt hanteringsmetoderna för att förhindra förorening av vattnet. Detta innebär att man har beaktat lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen samt de åtgärdsprogram och övervakningsprogram som utarbetats med stöd av den och som bland annat grundar sig på riskbedömning och uppgifter om miljöbelastningen.
- c) Det kan genom riskbedömning visas att ingen förutsebar faktor rimligtvis kan förväntas försämra hushållsvattnets kvalitet.

Följande kan uteslutas från den begränsade kontrollen:

Undersökning av aluminium om kemikalier som innehåller aluminium inte används vid vattenbehandlingen.

Undersökning av ammonium och nitrit, om kloramin inte används vid desinfektionen av vattnet.

Följande kan uteslutas från den utvidgade kontrollen:

Akrylamid, om polyakrylamid inte används vid vattenbehandlingen.

Epiklorhydrin, om epoxihartser inte används vid vattenbehandlingen eller i materialet i anordningar.

Vinylklorid, om tri- eller tetrakloreten inte har påvisats i vattnet och om vinylklorid inte löses upp från PVC som använts i material.

Mikrocystin LR, om det enligt riskbedömningen inte är sannolikt att det finns massförekomster av cyanobakterier i råvattnet (anmärkning 5 till tabell 2 i bilaga I till hushållsvattenförordningen).

Summan av PFAS-ämnena, om det anses onödigt utifrån riskbedömningen. Det rekommenderas dock att summan av PFAS-ämnena behålls i provtagningsplanen, eftersom det är en så kallad evighetskemikalie.

Trihalometaner, undersökning av klorat, klorit och halogenerade ättiksyror om vattnet inte desinficeras med klorbaserade metoder.

Bromat, om ozonering inte används vid vattenbehandlingen och klor-kemikalier inte används vid desinfektion av vattnet.

Pesticider, om det på ett heltäckande sätt har utretts att pesticider inte används eller har använts i tillrinningsområdet för råvatten.

Clostridium perfringens, om vatten inte tas från en ytvattenförekomst och om vattnet inte påverkas av ytvatten.

Oxiderbarheten behöver inte mätas om TOC analyseras.

TOC behöver inte mätas om oxiderbarheten mäts och den vattenmängd som levereras till vattendistributionsområdet eller som används inom vattendistributionsområdet understiger 10 000 m³/d.

Radon och den indikativa dosen om det vatten som bereds som hushållsvatten härrör enbart från ytvattenförekomst.

Tritium, eftersom STUK undersöker den aktiva koncentrationen av tritium i det riksomfattande programmet för övervakning av strålmiljön.

11.2.3. Tillägg av parametrar

Även andra variabler än de som nämns i hushållsvattenförordningen kan läggas till i den utvidgade kontrollen och även i den begränsade kontrollen baserat på en riskbedömning och behovet av ytterligare kontroll.

Även andra parametrar än de som räknas upp i tabellerna i bilaga I till hushållsvattenförordningen ska undersökas, om:

- 1) En parameter utifrån en riskbedömning misstänks kunna orsaka sanitära olägenheter via hushållsvattnet. Parametern kan vara till exempel klorfenol och genom regelbundna analyser av klorfenol säkerställer man att den inte hamnar i hushållsvattnet från förorenade markområden.

- 2) Ytterligare kontroll behövs på grund av omständigheter som framkommit vid riskbedömning eller riskhantering, dvs. för att verifiera syftet med kontrollen enligt 5 § 1 mom. i hushållsvattenförordningen. Parametrar läggs till och analysfrekvensen ökas om myndigheten anser att till exempel egenkontrollen inom vattendistributionsområdet är för knapp eller att riskhanteringsmetoderna är bristfälliga.
- 3) den kommunala hälsoskyddsmyndigheten bedömer att man genom ytterligare kontroll kan förebygga eventuella störningssituationer som identifierats genom riskbedömning och som kan medföra risk för att hushållsvattnet förorenas. Vid den regelbundna övervakningen av hushållsvattnets kvalitet ska man också beakta de faktorer som enligt den kommunala hälsoskyddsmyndighetens plan för störningssituationer bedöms äventyra hushållsvattnets kvalitet, vattentäktens sårbara läge och övriga lokala förhållanden (3 § 1 mom. 7 punkten i riskhanteringsförordningen, förteckning över faror som hotar hushållsvattnets kvalitet).

Det ska motiveras i provtagningsplanen varför en parameter har lagts till myndighetsövervakningen.

Hälsoskyddslagen 20 § 3 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten kan vid behov meddela

2) förelägganden för verksamhetsutövaren om kontroll av vattnets kvalitet, om riskhanteringsåtgärder samt om desinficering och någon annan behandling av hushållsvattnet, om detta ska anses behövt med hänsyn till vattnets hygieniska kvalitet.

Hushållsvattenförordningen 7 § 2 mom.

I provtagningsplanen ska det läggas till undersökning av även andra parametrar, eller den minimianalysfrekvens som anges i tabell 4 i bilaga II ska ökas, om

- 1) *det på grundval av riskhanteringsplanen eller av någon annan grundad anledning kan misstänkas att kontrollen av de parametrar som undersöks vid den begränsade kontrollen eller den utvidgade kontrollen eller minimianalysfrekvenserna inte räcker till för att säkerställa att hushållsvattnet inte medför sanitära olägenheter,*

- 2) *ytterligare kontroll behövs från fall till fall för att säkerställa de mål för kontrollen som avses i 20 § 1 mom. i hälsoskyddslagen, eller*
- 3) *den kommunala hälsoskyddsmyndigheten bedömer att det genom ytterligare kontroll är möjligt att förebygga störningssituationer.*

11.3. Tidpunkter och platser för provtagning

11.3.1. Tidpunkter för provtagning

Tidpunkterna för provtagning i vattendistributionsområdet ska planeras så att man får en bild av hushållsvattnets kvalitet under olika årtider. I stora vattendistributionsområden kan provtagningen koncentreras till samma dagar, vilket gör det möjligt att samla in jämförbara prover från olika delar av vattennätet. Då måste man se till att tiden mellan analyserna för den begränsade kontrollen inte blir för lång.

Eftersom man kan bestämma att en del av parametrarna undersöks mer sällan än en gång om året, bör man göra upp provtagningsplanerna för hela den tid som programmet för kontrollundersökningar gäller, det vill säga för sex år.

Platserna och tidpunkterna för provtagning kan presenteras på fliken Tidpunkter i Excel-dokumentet med namnet provtagningsplan (bilaga 1 till mallen för program för kontrollundersökningar).

Hushållsvattenförordningen Bilaga II, 5 Myndighetsövervakningens minimianalysfrekvenser, Tabell 4, Anmärkningar

2) Prov tas med jämna mellanrum i olika delar av distributionsnätet så att en rättvisande bild fås av vattenkvaliteten i hela distributionsområdet under olika årtider. Det behövliga antalet prov kan överskrida minimiantalet prov enligt tabellen på grund av nätets särdrag eller för att vattnet levereras från olika råvattenkällor.

Hushållsvattenförordningen 9 § 1 mom.

Provtagningen ska följa de principer som anges i avsnitt 1 i bilaga II. Om en parameter inte undersöks vid den i 17 § 4 mom. i hälsoskyddslagen avsedda punkt där kraven ska vara uppfyllda, bestäms provtagningsplatsen och platsen för kontinuerlig mätning enligt parametrarnas ursprung med iakttagande av principerna i tabellerna 1–4 i bilaga I.

Hushållsvattenförordningen Bilaga I, tabell 3, anmärkningar

2) Den aktiva koncentrationen av radon bör fastställas i det vatten som kommer från vattenbehandlingsanläggningen, eftersom prover som tas i de mest avlägsna delarna av distributionsnätet inte nödvändigtvis ger rätt bild av den aktiva koncentrationen av radon i början av distributionsnätet. Om den aktiva koncentrationen av radon vid den punkt där kraven ska vara uppfyllda är större än 100 Bq/l, ska koncentrationen undersökas i råvatten eller vatten som utgår från vattenbehandlingsanläggningen.

11.3.2. Provtagningsplatser

Provtagningsplatserna för myndighetsövervakningen väljs så att de representerar vattennätet i hela vattendistributionsområdet. Proverna tas i regel på platser där vattenkvaliteten är av särskilt stor betydelse. Detta kan förutsätta att analysfrekvensen för ett område med ett komplicerat distributionsnät höjs så att den blir högre än minimianalysfrekvensen enligt hushållsvattenförordningen. Provtagningsplatserna kan planeras så att en del av platserna upprepas ofta eller förblir oförändrade och en del av platserna byts ut. Man kan också planera reservprovtagningsplatser i närområdet, om till exempel provtagningsplatsen enligt den ursprungliga planen är stängd. Reservprovtagningsplatsen ska befinna sig inom samma tryckrets som den ursprungliga platsen. Provtagningsplatserna kan anges med adressuppgifter och på en karta som bilaga.

En del av parametrarna för myndighetsövervakningen av hushållsvatten som anges i bilaga I till hushållsvattenförordningen kan i stället för att undersökas från den punkt där kraven ska vara uppfyllda, det vill säga vattenanvändarens kran, undersökas från råvatten, vattenbehandlingsanläggningens utgående vatten eller från ett annat ställe i vattendistributionsnätet (Tabell 1).

När parametrar för utvidgad kontroll eller begränsad kontroll undersöks från olika provtagningsplatser, är det bra att undersöka dem i prover som tagits under samma dag. I fråga om parametrar som undersöks från andra ställen än vattenanvändarens kran kan man också utnyttja resultaten för vattenkvaliteten från ett annat vattendistributionsområde eller partivattenverk, om vattnet levereras till användaren som sådant, det vill säga om vattnet inte behandlas efter provtagningsplatsen innan det levereras till användaren. I provtagningsplanen ska anges om analysresultat utnyttjas till exempel från

ett annat vattenverk eller från partivattensverk. Resultat från skyldighetsövervakning kan användas i myndighetsövervakningen om undersökningen har genomförts med en ackrediterad metod i ett laboratorium som godkänts av Livsmedelsverket och provet har tagits av en behörig provtagare i enlighet med bilaga II till hushållsvattenförordningen. I fråga om nitrit i utgående vatten kan resultaten av egenkontrollen utnyttjas, om undersökningen har genomförts enligt samma kriterier som nämnts ovan. En överenskommelse om denna praxis ska göras i programmet för kontrollundersökningar. De myndighetsövervakningsparameter som har analyserats från råvatten kan också utnyttjas i den riskbaserade egenkontrollen av råvatten. Samma resultat kan alltså rapporteras även till miljöförvaltningens datasystem.

11.4. Egenkontrollens parametrar

På fliken Egenkontrollens parametrar antecknas de egenkontrollparametrar som gäller för det vattenverk som levererar hushållsvatten. Dessa parametrar sparas enligt verkets egen informationshantering. På fliken antecknas också de parametrar som ska undersökas i råvattnet baserat på riskbedömning. Dessa väljs i samarbete med NTM-centralens enhet för Vattenförsörjningstjänster och vid behov i samarbete med andra myndigheter.

För varje vald parameter antecknas motiveringar samt övrig tilläggsinformation, såsom undersökningsfrekvens. Dessutom antecknas provtagningsplatsen för varje parameter. Det kan finnas flera provtagningsplatser.

11.5. Egenkontrollens data för informationsöverföring

På fliken egenkontrollens data för informationsöverföring antecknas de uppgifter som behövs för att överföra resultaten från egenkontrollen av råvatten till laboratoriet. Dessa uppgifter gäller provtagningsplats, observationspunkt samt identifiering av grundvatten- eller vattenförekomst. Laboratorierna behöver dessa information för att kunna överföra analysresultat om råvatten till miljöförvaltningens datasystem. De nödvändiga uppgifterna för dataöverföring finns enligt informationen på fliken i Syke:s öppna data, i [Hertta-tjänsten](#). Om det gäller en ny provtagningsplats ska kontakt tas med NTM-centralens enhet för Vattenförsörjningstjänster.

11.6. Provtagare

I den kommunala tillsynsplanen för hälsoskyddet antecknas med stöd av 6 § i hälsoskyddslagen grunderna för godkännande av provtagare. Provtagningspraxis för varje vattendistributionsområde ska framgå av programmet för kontrollundersökningar.

Provtagaren kan påvisa sin yrkesskicklighet i praktiska arbetsuppgifter i verkliga arbetsmiljöer eller genom personcertifiering för miljöprovtagare. Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten säkerställer provtagarens kompetens och bedömer eventuellt utbildningsbehov om provtagaren inte har till exempel en certifiering. En behörig provtagare ska upprätthålla sina färdigheter genom att regelbundet utbildas sig och dokumentera sina utbildningar.

Hushållsvattenförordningen 9 § 2 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska säkerställa att provtagaren känner till åtminstone de allmänna principer för provtagning som anges i avsnitt 1 i bilaga II. Vid bedömning av provtagarens kompetens ska de mål i fråga om provtagarens utbildning som anges i avsnitt 13.3 i standard SFS-ISO 5667-5 tillämpas.

11.7. Undersökningsresultat

Beskriv hur laboratoriet levererar resultaten till anläggningen som levererar hushållsvatten och myndigheterna. Beskriv hur laboratoriet omedelbart ska underrätta den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och anläggningen om det i proverna konstateras avvikelse från kvalitetskravet eller något annat resultat som tyder på sanitära olägenheter. Räkna också upp andra aktörer till vilka laboratoriet skickar resultaten från myndighetsövervakningen, till exempel anläggningar som köper vatten, anläggningar som säljer vatten eller något annat objekt.

12. Undantag från de kemiska kvalitetskraven

Om vattendistributionsområdet har beviljats undantag för en parameter för de kemiska kvalitetskraven ska man ange parametern och den halt som undantag beviljats för och undantagets varaktighet.

13. Störningssituationer

Enligt 2 § i hälsoskyddslagen ska den som utövar verksamhet som påverkar livsmiljön identifiera de risker i verksamheten som orsakar sanitär olägenhet och följa upp de faktorer som påverkar dem (egenkontroll). Verksamheten ska utövas så att uppkomsten av sanitära olägenheter så långt som möjligt förhindras. Uppkomsten av störningssituationer och hälsorisker förhindras genom en riskhanteringsplan, egenkontroll och beredskap för störningssituationer.

Anläggningen ska omedelbart informera den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och vidta åtgärder för att förbättra hushållsvattnets kvalitet, om anläggningen får kännedom om att det hushållsvatten som anläggningen levererat har orsakat en epidemi eller misstänker att det hushållsvatten den levererar kan orsaka en epidemi. Anläggningen ska ha tillräcklig kompetens och beredskap för desinfektion av hushållsvatten inom sex timmar från det att anläggningen misstänker att hushållsvattnet är mikrobiologiskt förorenat. Anläggningen ska utan dröjsmål informera den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om att desinfektionen inleds.

Skyldigheten att göra upp en beredskapsplan för störningssituationer kommer från lagen om vattentjänster och gäller endast sådana vattentjänstverk som avses i lagen samt så kallade partivattenverk. Vattentjänstverken ska lämna in beredskapsplanerna för störningssituationer till tillsynsmyndigheterna, som är NTM-centralen, den kommunala hälsoskyddsmyndigheten och den kommunala miljövårdsmyndigheten. Vattentjänstverkens finskspråkiga [handbok för beredskap inför störningssituationer](#) och dess handlingskortmallar finns på Finlands Vattenverksförnings webbplats.

Hälsoskyddslagen 2 § 2 mom.

Den som utövar verksamhet som påverkar livsmiljön ska identifiera de risker i verksamheten som orsakar sanitär olägenhet och följa upp de faktorer som påverkar dem (egenkontroll). Verksamheten ska utövas så att uppkomsten av sanitära olägenheter så långt som möjligt förhindras.

Hälsoskyddslagen 20 a § 1 mom.

Om en anläggning som levererar hushållsvatten har fått veta att det hushållsvatten som anläggningen levererat har orsakat en epidemi eller om den misstänker att det hushållsvatten den levererar kan orsaka en epidemi, skall anläggningen omedelbart informera den

kommunala hälsoskyddsmyndigheten om detta och vidta åtgärder för att förbättra kvaliteten på hushållsvattnet.

Hushållsvattenförordningen 3 § 1 mom.

I denna förordning avses med

3) störningssituation en överraskande eller plötslig situation som kan leda till förorening av hushållsvattnet och vars hantering kan kräva en ledningsmodell och kommunikation som avviker från det normala

Hälsoskyddsförordningen 8 § 1 mom.

Av en i 18 § i hälsoskyddslagen avsedd ansökan som gäller verksamheten vid en anläggning som levererar hushållsvatten ska åtminstone följande uppgifter framgå:

14) en tidsplan för utarbetande av en i [15 a § 2 mom. i lagen om vattentjänster \(119/2001\)](#) avsedd plan för beredskap för störningssituationer, om sökanden är ett sådant vattentjänstverk som avses i lagen om vattentjänster,

Uppgifterna i 1 mom. ovan ska fogas till det program för kontrollundersökningar som avses i 6 § i hushållsvattenförordningen. Anläggningen som levererar hushållsvatten ska hålla uppgifterna uppdaterade.

Hushållsvattenförordningen 13 § 3 mom.

Uppgifterna i planen ska vara uppdaterade. Planen ska alltid ses över när det anses vara nödvändigt på grund av förändrade förhållanden eller förändringar i de uppgifter som ingår i planen. Efter en störningssituation ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten tillsammans med de anläggningar som levererar hushållsvatten och som har berörts av störningssituationen bedöma om situationen medfört behov av att ändra planen för störningssituationer, programmet för kontrollundersökningar och egenkontrollen för anläggningarna.

Hushållsvattenförordningen 20 a § 2 mom.

Anläggningar som levererar hushållsvatten ska ha tillräckligt kunande och tillräcklig beredskap för desinfektion av hushållsvatten inom sex timmar från det att anläggningen utifrån egenkontrollen, myndighetskontrollen eller någon annan omständighet får kännedom om en misstanke om att råvattnet eller det levererade hushållsvattnet är mikrobiologiskt förorenat. Anläggningen ska utan dröjsmål

informera den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om att desinfektionen inleds.

Lagen om vattentjänster 15 a § 1, 2, 3 mom.

Ett vattentjänstverk svarar för att vattentjänsterna för de till verkets ledningsnät anslutna fastigheterna är tillgängliga i störningssituationer. För att trygga tjänsterna ska verket samarbeta med andra vattentjänstverk som är anslutna till samma ledningsnät samt med kommunen, de kommunala tillsynsmyndigheterna, räddningsmyndigheterna, avtalsparterna och kunderna.

Vattentjänstverket ska utarbeta och uppdatera en plan för beredskap för störningssituationer och vidta de åtgärder som behövs enligt planen. Verket ska ge in planen till tillsynsmyndigheterna, räddningsmyndigheten och kommunen.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. gäller också anläggningar som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller behandlar verkets spillvatten.

14. Information

14.1. Regelbunden information

Anläggningens regelbundna information kan utöver uppgifter om hushållsvattnets kvalitet och utarbetandet av riskhanteringsplanen även inkludera andra uppgifter, till exempel grundläggande information på allmän nivå om råvattenkällan, vattenbehandlingen och åtgärderna som vidtas om man konstaterar brister i vattenkvaliteten. Anläggningen informerar på förhand om planerade spolningar, reparationer av distributionsnätet och leveransavbrott samt om andra åtgärder om de bedöms försämra tillgången till vatten eller vattenkvaliteten. Det är bra att ge information om vattenkvaliteten till den vattenanvändare (till exempel lägergården, skolan, livsmedelslokalen) från vars vattenpunkt man har tagit ifrågovarande prov för myndighetsövervakning. Vattenanvändarna informeras om resultaten av kontrollundersökningarna på webbplatsen vesi.fi, på anläggningens egen webbplats eller på annat sätt.

Anläggningen som levererar hushållsvatten publicerar i ett datanät eller på annat sätt ett sammandrag av hur de kvalitetskrav och kvalitetsmål för hushållsvatten som föreskrivs med stöd av 17 § 5 mom. i hälsoskyddslagen har uppfyllts under det föregående kalenderåret.

Sammanfattningen kan till sin natur vara ett konstaterande om att alla kvalitetskrav och kvalitetsmål har uppfyllts om så är fallet.

I statsrådets förordning om informationssystemet för vattentjänster och upplysningsplikten (6/2023) föreskrivs att vattentjänstverk utan begäran, i samband med fakturan eller på något annat sätt, ska förse kunden med de uppgifter om priset på och förbrukningen av hushållsvatten som avses i 16 § 3 mom. i lagen om vattentjänster. Vattentjänstverk som levererar hushållsvatten ska minst en gång om året skicka informationen till kunden till exempel i samband med fakturan, via en mobilapp eller på annat sätt direkt.

Hälsoskyddslagen 20 § 2 mom.

Resultaten av kontrollundersökningarna ska lagras i det datasystem som Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anvisat, och vattenanvändarna ska i datanätet informeras om resultaten av kontrollundersökningarna av hushållsvatten.

Hälsoskyddslagen 20 § 4 mom.

Den kommunala hälsoskyddsmyndigheten ska se till att

- 1) *vattenanvändarna inom vattendistributionsområdena inom kommunens område har tillgång till information i datanätet om eventuella sanitära olägenheter som anknyter till hushållsvattnet och om förebyggande av sådana,*
- 2) *ägare eller innehavare av sådana fastigheter som inte är anslutna till en vattenledning som tillhör en anläggning som levererar hushållsvatten vid behov får tillräcklig information om möjligheterna att undanröja faktorer som eventuellt försämrar kvaliteten på vattnet.*

På begäran av en vattenanvändare ska resultaten av kontrollundersökningar av det hushållsvatten som avses i 1 mom. samt de uppgifter som avses i 4 mom. 1 punkten också ges på något annat lämpligt sätt än i datanätet.

Statsrådets förordning om informationssystemet för vattentjänster och upplysningsplikten 3 § 1, 2 mom.

De vattentjänstverk som levererar hushållsvatten svarar för att det i ett datanät eller på något annat sätt utan begäran finns tillgängligt ett sammandrag av hur de kvalitetskrav och kvalitetsmål för

hushållsvatten som föreskrivs med stöd av 17 § 5 mom. i hälsoskyddslagen uppfyllts under det föregående kalenderåret.

De vattentjänstverk som levererar hushållsvatten ska, utan begäran, i samband med fakturan eller på något annat sätt till kunden lämna följande i 16 § 3 mom. i lagen om vattentjänster avsedd information om priset på och förbrukningen av hushållsvatten:

- 1) mängden hushållsvatten som levererats till kunden specificerat åtminstone per år och faktureringsperiod,*
- 2) en uppskattning av kundens årliga förbrukning av hushållsvatten och en jämförelse med den genomsnittliga förbrukningen av hushållsvatten hos övriga motsvarande kunder, förutsatt att vattentjänstverket har tillgång till dessa uppgifter,*
- 3) bruksavgiften per liter och kubikmeter för det hushållsvatten som levererats,*
- 4) kundens grundavgift för levererat hushållsvatten per år eller faktureringsperiod,*
- 5) länken till den webbplats där vattenförbrukare informeras.*

14.2. Störningssituationer

Anläggningen informerar genast hälsoskyddsmyndigheten om observationer som tyder på eventuella sanitär olägenhet och om avvikelser från kvalitetskraven. Det är fråga om en överraskande och plötslig störningssituation som påverkar hushållsvattnets kvalitet när hushållsvattnets mikrobiologiska, kemiska eller radioaktiva kvalitet ändras så att hushållsvattnet kan orsaka eller det finns skäl att misstänka att det orsakar sanitär olägenhet. Hälsoskyddsmyndigheten ska också underrättas om leveransen av hushållsvatten väsentligt har försvårats eller förhindrats helt, eftersom hälsoskyddsmyndigheten ska övervaka bland annat kvaliteten på det vatten som används vid distribution av reservvatten.

Hälsoskyddsmyndigheten och anläggningen som levererar hushållsvatten informerar tillsammans om situationer som misstänks orsaka sanitära olägenheter för vattenanvändarna. Sådana situationer är bland annat avvikelser från kvalitetskraven, om vilka det föreskrivs i 17 § i hushållsvattenförordningen (se avsnitt 3.14.4 i del I av

tillämpningsanvisningen om bestämmelserna om hushållsvatten). Vattenanvändarna ska ges nödvändiga anvisningar om hur de förebygger sanitära olägenheter. Informationen ska nå vattenanvändarna snabbt till exempel om intestinala mikrober eller en betydande mängd lut har hamnat i vattennätet.

Hushållsvattenförordningen 3 § 1 mom.

I denna förordning avses med

2) förorening av hushållsvatten sådan förändring av den mikrobiologiska, kemiska eller radioaktiva kvaliteten på hushållsvatten som kan orsaka sanitära olägenheter,

3) störningssituation en överraskande eller plötslig situation som kan leda till förorening av hushållsvattnet och vars hantering kan kräva en ledningsmodell och kommunikation som avviker från det normala,

Hälsoskyddslagen 20 a § 1 mom.

Om en anläggning som levererar hushållsvatten har fått veta att det hushållsvatten som anläggningen levererat har orsakat en epidemi eller om den misstänker att det hushållsvatten den levererar kan orsaka en epidemi, skall anläggningen omedelbart informera den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om detta och vidta åtgärder för att förbättra kvaliteten på hushållsvattnet.

Hälsoskyddslagen 44 § 2 mom.

En verksamhetsidkare och en arrangör av en allmän tillställning skall utan dröjsmål underrätta den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om sådana olyckor och andra störningar som är av betydelse för hälsoskyddet. Samtidigt skall information lämnas om de åtgärder som har vidtagits genom verksamhetsidkarens eller arrangörens försorg.

14.3. Avvikelse från kvalitetsmålen**Hushållsvattenförordningen 18 § 2 mom.**

Om avvikelsen inte är förknippad med sanitära olägenheter, ska den kommunala hälsoskyddsmyndigheten

- 1) säkerställa att verksamhetsutövaren informerar vattenanvändarna inom vattendistributionsområdet om avvikelsen,*

- 2) *ge vattenanvändarna inom vattendistributionsområdet information om vad den försämrade vattenkvaliteten innebär.*

De uppgifter som avses i 2 mom. ska finnas tillgängliga för vattenanvändarna på internet.

15. Datum och underskrifter

En representant för anläggningen som levererar hushållsvatten och den kommunala hälsoskyddsmyndigheten undertecknar programmet för kontrollundersökningar.

BILAGOR

Provtagningsplan – myndighets övervakning och egenkontroll

Karta över provtagningsplatser och vattendistributionsområdet (Sekretessbelagd, OffL (621/1999) 24 § 1 mom. 7 punkten)

Riskhanteringsplan (Sekretessbelagd, OffL (621/1999) 24 § 1 mom. 7 punkten)

Plan för egenkontroll

En kopia av det tillstånd för uttag av vatten som avses i [3 kap. 3 § i vattenlagen \(587/2011\)](#)

Undantag från det kemiska kvalitetskravet beviljat av regionförvaltningsverket